

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

חג הפסח תשפ"ד שנה י | גליון מס' 530

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פתחו שערים

דבר מייסד ונשיא 'בני אמונים'

"ושאינו יודע לשאל - את פתח לו"

בסדר ההגדה אנו קוראים על ארבעת הבנים וכיצד יש לספור להם את ספור יציאת מצרים. לכל אחד משלשת הבנים הראשונים נתנת תשובה בהתאם לשאלתו, אך ביחס לאחרון שבהם "ושאינו יודע לשאל", מורה בעל ההגדה: "את פתח לו" - אל תמתין שישאל, אלא עמד מיימתך וספר לו את ספור האמונה של העם היהודי לדורותיו - ספור יציאת מצרים.

כשם שספור יציאת מצרים מרכיב משניים - מספר ושומע, כך שבחו של הבורא יתברך נשלם מאמירת ברכה ועגנית אמן גם יחד, כפתוב (תהלים לד ד): "ונרוממה שמו יחדו".

גם כאן, יש כאלו המבקשים מי שישלים את ברכתם באמן, אך יש מי "ושאינו יודע לשאל" - אם מפני שאינו מבין את חשיבות הענין ואם מחמת אי נעימות, ועליך, המבין את חשיבות האמן, מטלת החובה: "את פתח לו!" עמד והצע לו: "יהודי יקר! אשמח לענות אמן אחר ברכותיך!" והוסף ואמר לו: "צא ולמד" בדברי חז"ל ובספרי קדמונינו על גדל מעלתה של עגנית אמן, שהיא כידוע בגימטריה צ"א.

יסוד זה נרמז גם בהכרזתנו בפתח ליל הסדר: "כל דכפין ייתי ויכול!" שבה אנו הולכים בדרך של אברהם אבינו שהפיץ את האמונה בעולם באמצעות מצות הכנסת אורחים, בה היה פונה לאורחיו ומלמדם: "ברכו למי שאכלתם משלו; סבורים אתם שמשלי אכלתם? משל מי שאמר והיה העולם אכלתם!" (רש"י בראשית כא לג).

יהי רצון שנוזקה לשאב מחג האמונה אוצרות של אמונה בעברוננו ובעבור צאצאינו, שלא תמוש האמן מפינו ומפי זרענו עד עולם.

בקריות ונרוממה שמו יחדו,
ובברכת פסח כשר ושמח,

278 218 מחולקת

בני אמונים

בני אמן בהגדה של פסח

לחם שעונים עליו מן השמים

"הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל"

מכך שכונתה התורה את המצות "לחם עני" (דברים טז ג) דורשים חכמים (פסחים קטו ב) שהן: "לחם שעונים עליו דברים הרבה", כלומר שיש לומר את ההגדה בשעה שהמצות מונחות לפנינו. האדמו"ר רבי יהושע מבעלזא אמר פי בדברי חכמים כאן טמונה פונה נוספת, שבלילה זה נענה הקב"ה לתפלותינו ונעתר לבקשותינו על "דברים הרבה", לפי שמתעורר בו כח הנסים והנפלאות שנגעשו עם אבותינו ביציאת מצרים.

ענין זה נרמז באמירתנו: "הא לחמא עניא" - על לחם זה עונים לנו מן השמים וממלאים את בקשותינו, לפי שהוא מעורר את הנסים שנגעשו ל"אבהתנא בארעא דמצרים". לפיכך ראוי לבקש עליו: "כל דכפין ייתי ויכול" - שישפיע עלינו הקב"ה פרנסה ברוח, "כל דצריך ייתי ויפסח" - ושייחמו עלינו מן השמים, וכפי שתרגם אונקלוס (שמות יב כז): "פסח" - "חמל". אולם הטוב ביותר הוא לבקש בלילה זה כי נזכה: "לשנה הבאה בארעא דישראל" (הגש"פ קול יהודה עמ' לו).

ברכה על ספור יציאת מצרים

"ואפלו כלנו חכמים, כלנו נבנים כלנו זקנים כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספור ביציאת מצרים"

ספור יציאת מצרים בליל הסדר הוא מצות עשה, ומדוע אין אנו מברכים לפני אמירת ההגדה: "אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספור יציאת מצרים", כפי שמברכים לפני קיומן של רבות ממצוות העשה?

רבי יעקב מליסא באר שלא תקנו חכמים לברך על מצוה שמהותה היא ברכה, וכפי שאין מקדימים לברך ברכת המצוה על מצות ברכת המזון, "שפיון שמברכים השי"ת בגוף המצוה אינו בדין לתקן ברכה על ברכה". ולפי שבקיום מצות ספור יציאת מצרים תקנו חכמים לברך את ברכת "אשר גאלנו", לכך לא תקנו לברך עליה ברכת המצוה (הגש"פ 'מעשה נסים' בפתיחה).

טעם נוסף שאין מברכים על מצוה זו, באר ה'שפת אמת' (פסח תר"מ) על פי הכלל שכתב רבנו בח"י (במדבר טו לח) שלא תקנו חכמים לברך ברכת המצוות על המצוות המשפלות, דהינו מצוות שאף אלמלא היינו מצטוים עליהן היה השכל מחיב לקיימן. מצות ספור יציאת מצרים שנועדה להזכיר את חסדי ה' ולהודות לו, היא מצוה שהשכל מחיב לקיימה (בדברי הגמרא פסחים קטו א), ולכך אין מברכים עליה.

חיב אדם לראות את נגעי עצמו

"בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים"

לכאורה, די היה לומר "חיב אדם לראות כאלו הוא יצא ממצרים", ומדוע נוספו התבות: "את עצמו"?

פרש רבי צבי הירש הורוויץ, רבה של פראנקפורט:

בקש בעל ההגדה ללמדנו שאין די בכך שיחיה האדם את תחושת השחרור שחוו ישראל ביציאתם, אלא עליו אף להעלות עצמו למדרגה הרוחנית שאליה העפילו ביציאתם. על פן אמר שתוף כדי אמירת ההגדה בכונה ובהתעוררות הלב, "חיב אדם לראות את עצמו", כלומר להתבונן במעשיו ולשוב בתשובה שלמה, וכך יהיה בבחינת "כאלו הוא יצא ממצרים", כלומר יגיע למדרגה הרוחנית שאליה העפילו אבותינו בשעת יציאת מצרים. (לחמי תודה' סח ב).

קריאת המגלה בחג הפסח

כדי להתחיל את הבנייה, אולם עדן לא היה בו די כדי להשלימה. הצעד הבא שנקט הרב היה לדבר עם האנשים שתורמו לו בעבר. הוא פשפש ברשימותיו, ובאקראי גלה פרטיס בקור ישן של אחד מהתורמים, הרב התקשר אליו, ספר לו על ההתפתחויות האחרונות, וזה החליט מייד לבקר בעיר.

בבקורו התרשם מהצורך בבית הכנסת, והוא התחייב מייד על סך של שמונה מאות אלף שקלים לממן סיום הבנייה. הוא הפקיד את הכספים בידי ראש העירייה שעמו היה מייד, והתנה עמו שיעביר את הכסף רק לאחר שיברר כי הבנייה הגיעה לשלב שבו ידרשו שמונה מאות אלף שקלים כדי לסיימה.

עדן חסרו לרב קרוב לשני מיליון שקלים. הרב התפלל על כך מעמק לבו, ובעודו מתפלל שם לב לסדור שהיה מנח על השלחן שלפניו. בדף השער של הסדור היה רשום שם התורם, והרב בר יוחאי נדרך; מדבר היה באדם שבעבר היה תורם סכומים הגונים לבית הכנסת, והרב החליט לנסות להתקשר אליו.

בחסד ה', האיש העביר באפן מידי סכום נכבד, ובמשך התקופה שחלפה עד לסיום הבנייה העביר עוד ועוד כספים, שהגיעו לבסוף לכדי סכום של יותר ממיליון שקלים. בית הכנסת ששמו נקרא 'תפארת אריאל' הלך ונבנה. גותר לרב לגייס רק עוד מיליון שקלים עד לסיום הבנייה, וגם מיליון זה השג בנס מפלא.

היה זה לאחר שזוג פילנתרופים קשישים מארצות הברית הגיע לבקר בשדרות. הם התרשמו עד מאד ממצבה של העיר ובקשו להקים במקום מרכז תורני שזכויותיו יגנו על המקום. עודם מסתובבים בעיר, ראו התורמים את השלד של בנין בית הכנסת, התענינו על הסכום שחסר להשלמתו ובשעת מעשה לא הגיבו מאומה. בשוכם לבית המלון עבר הבעל התקף לב קשה ונפטר, וזוגתו החליטה על אתר לתרם את כל הסכום הדרוש להשלמת הבנייה כדי להנציח את שמו של בעלה.

כך, עוד בטרם חלפו שלושה חדשים מהיום שבו קראו בבית הכנסת את מגלת הנסים - מגלת אסתר, וכבר נשלם הנס הפרטי של בית הכנסת, כשהשג כל הסכום הנדרש להשלמת הבנין בפאר והדר.

כדי להנציח את הנס הגדול החליט הרב לתלות מגלת אסתר על הקיר הצפוני והדרומי בבית הכנסת. על כל אחד מהקירות תלויה המגלה בשלמותה, כך ששני הקירות מעידים כשני עדים על כחה הגדול של קריאת מגלת אסתר בימי הפסח.

שעד כה שכן במבנה עראי ורועע, נדהם מהסכום העצום שהיה עליו לגייס לשם כך. העלות המינימלית להקמת בית כנסת שכזה עמדה על יותר משלושה מיליון שקלים.

באותה שנה, בתקופה שקדמה לחג הפסח, נתקל הרב בר יוחאי במפתיע במנהג מענין שהובא באחת מההגדות הרבות שברשותו: לקרא את מגלת אסתר בחג הפסח, משום שמשיתה אסתר ותלית המן ארעו בחג הפסח (ראה 'משנה ברורה' תצ ב). בהגדה שבה הזכר המנהג, מובא כי קיום מנהג זה הוא סגולה גדולה להושע בדבר ישועה ורחמים. ההתקלות במנהג הלא-מכר עוררה מחשבות בלב הרב, והוא החליט כי לא לחנם זמנו לו משמים להידע למנהג זה דוקא בעת שהוא מבקש להקים בית כנסת חדש. הוא החליט לשתף בו את הצבור, בדרשת שבת הגדול.

אנשי שדרות, אוהבי תורה ולומדיה, אמצו ללא שאלות את המנהג שעליו המליץ רבם. ואולם אחד מחברי הקהלה לעג למנהג המחדש שעליו שמע לראשונה עתה. הרב, שבקש להנחיל לשומעי לקחו את גדל חשיבות קיום מנהג ישראל, החליט בתגובה כי לקראת סיום החג הראשון של פסח, לפני תפלת ערבית, יקראו את המגלה בבית הכנסת ברב עם. הרב ובני קהלתו יחלו כי תעמד להם זכות זו להקים להם מקדש מעט, בית כנסת שיתנוסס לתפארה בעיר שדרות.

והנסים לא בוששו מלהגיע; לבקר, בעת שישב הרב בחדר למודו, נקש על הדלת אחד משומעי לקחו וספר כי אמש זכה בפרס הראשון בלוטו, והוא החליט כי במעשר של הזכיה יממן את בנית השלד של בית הכנסת.

היתה זו זריקת עידוד עבור הרב בר יוחאי, והוא החליט להתמסר לענין בכל כחו. באותו חל המועד נסע לתל אביב, בה בקש לפגש ידיד בעל אמצעים כדי שיפתח את לבו וכיסו למען בנית בית הכנסת. את הידיד לא עלה בידי לפגש, ואולם הוא פגש באקראי אדם אחר ששמע את מבקשו והביע נכונות לעזר. כמה ימים לאחר מכן הגיע אותו אדם לבקר בשדרות והשאיר תרומה - סכום עצום של מאה אלף דולר לבנית בית הכנסת.

כעת כבר היה בידי הרב סכום הגון שיש בו

העיר שדרות, למרות רחוקה מפרז הארץ, היא אחת מהערים הידועות בישראל. למרבה הפלא, בשל קרבתה לרצועת עזה, היא משמשת כמטרה נוחה להתקפות של ארגוני הטרור הערביים, אשר יותר מחמש עשרה שנים משגרים רקטות לעברה. שלא לדבר על האסון שפקד את העיר בשמחת תורה השנה, שבה פחלק ממתקפת הפתע

עדן חסרו לרב קרוב לשני מיליון שקלים. הרב התפלל על כך מעמק לבו, ובעודו מתפלל שם לב לסדור שהיה מנח על השלחן שלפניו. בדף השער של הסדור היה רשום שם התורם, והרב בר יוחאי נדרך; מדבר היה באדם שבעבר היה תורם סכומים הגונים לבית הכנסת, והרב התקשר אליו.

מגלת אסתר על קיר בית הכנסת בשדרות - צלום: יעקב בר יוחאי

של החמאס על ישובי הדרום חדרו לעיר עשרות מחבלי חמאס והרגו יותר מחמשים מתושבי העיר הי"ד.

מטבע הדברים, בעיר כזו מחיבות הרשיות למגן את כל המבנים, ובפרט מבנים צבוריים, כמו בתי כנסת. עבדה זו גורמת לכך שבנית בית כנסת בעיר זו כרוכה בעלות כספית גדולה פי כמה וכמה מבנית בית כנסת רגיל.

הרב שמעון בר יוחאי הוא ראש מדרשת שדרות, המרפנת תחתיקה פעילות רחבת הקף של קרוב לבבות, צדקה וחסד. כאשר הוא בקש להקים מבנה קבע לבית הכנסת

אמירת שיר השירים בסיום הסדר

מנהג נפוץ בישראל לקרא בליל הפסח, לאחר סיום הסדר, את מגלת שיר השירים, אשר רב פסוקיה רומזים ליציאת מצרים (של"ה פסחים תז; 'פסא רחמים' [לחיד"א] מסכת סופרים יב ב. וראה רש"י שה"ש ט ו'אילף). וכך כתב הח"י אדם' (כ"ל קל, הסדר בקצרה אות טז): "ח"ב אדם לספר ביציאת מצרים ער שתחטפנו שנה, ולכן יש קוראים אחר הסדר שיר השירים" (וראה רמ"א אור"ח תצ ט). על ה'חתם סופר' מספר ('מנהגי חת"ס' פ"י אות כג) כי אחר גמר הסדר למד עם תלמידיו 'שיר השירים' עם פרוש רש"י, וכראות התלמידים שהתחיל להתנמנם סרו ממנו, והיה ישן עד אור הבקר על המטה של הסדר.

לקראת חג הפסח הבעל"ט מובאים בזאת רמזים נפלאים מפסוקי שיר השירים על גדל מעלת ענית אמן:

המקפיד זוכה להקרא צדיק

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן (ז ב)

חכמים דרשו (שהש"ר ז ה) את הכתוב "חמוקי ירכיך כמו חלאים" כשבח לישראל על כך שהם דבקים במצות המילה, אף שיש תינוקות הנחלים מחמתה. בפרוש 'תורי זהב' על שיר השירים מוסיף ודורש המחבר רבי הרץ אברהם נפתלי שיינר, רבה של מגנצא, את המשך הכתוב "מעשה ידי אמן" כשבח לישראל על שהם מקפידים על מצות ענית אמן. ואת הקשר בין מצוות אלו הוא מסביר כך:

רבי חיים ויטאל כתב כי המלה "מול" בפסוק (ויקרא יב ג): "וביום השמיני מול בשר ערלתו", היא ראשי תבות: "יי משען ומבטח לצדיקים", ובא הדבר ללמד שכל יהודי שנמול נקרא צדיק. אף המקפיד על ענית אמן נקרא צדיק, וכפי שדרשו חכמים (שבת קיט ב) על הפסוק (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים - "אל תקרי שמר אמונים אלא שאומרים אמן".

'פרי עץ חיים' שער העמידה כ; 'תורי זהב' שיר השירים ז ב

מאה ברכות בשבת כבחל

כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרוי. היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני (ח יב-ג)

במסכת חלין (פז א) אמרו חכמים כי שוכרה של כל ברכה הוא עשרה זהובים. על פי זאת עולה כי ערפן של מאה הברכות שאנו מחיבים לברך מדי יום הוא אלף זהובים. החיד"א הביא שהראשונים פרשו כי לכה מרמז הכתוב שלפנינו: "האלף לך שלמה". "שלמה" הוא כנוי לקדוש ברוך הוא, כפי שדרשו חז"ל (שבועות לה ב) שמשמעותו של שם זה היא "שהשלום שלו". ולמדך הכתוב שהקב"ה מעניק אלף זהובים למי שמברך מאה ברכות ביום. אמנם, מאה הברכות מצויות בימות החול, ומה יעשה אדם בשבת שחסרות לו עשרים ברכות (ראה 'בית יוסף' אור"ח מו)? ישלים את "מאתים" הזהובים החסרים באמצעות "לנטרים את פרוי", כפי שאמרו חכמים (מנחות מג ב) שבשבת נתן להשלים את הברכות החסרות בברכות על אכילת פרות ומיני מגדים.

בשו"ת 'תשובה מאהבה' (ח"ב סי' רצט) הביא פרוש זה בשם הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ומוסיף לפרש בשמו כי אף העצה הנוספת המובאת בהלכה (שו"ע אור"ח רפד ג) להשלמת מאה ברכות בשבת, והיא שמיעת ברכות העולים לתורה וענית אמן אחריהו, מרמזת בפסוק: "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני", כלומר היושבים בבית הפנסת ישלימו ברכותיהם בשמיעת קול ברכותיהם של העולים לתורה.

'נחל אשכול' שה"ש ח יב; שו"ת 'תשובה מאהבה' (ח"ב סי' רצט)

ענית אמן מטהרת

"משכני אחרך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נופירה דדיך מיין מיישרים אהבוך" (שה"ש א ד)

דרש בעל המנחת אלעזר:

"משכני אחרך נרוצה" - ראשי תבות אמן. רמז לכך שהעונה אמן ממשיך על עצמו רוח טהרה לעלות בקדש בעבודת ה', ומכחה הוא זוכה להעפיל למדרגת: "הביאני המלך חדריו" - "חדרי משפיתו", ונדבק בעבודת בוראו מתוך שמחה וגיל, כפתוב בהמשך הכתוב: "נגילה ונשמחה בך" ('דברי תורה' ח"ט אות יח).

ולפי שרם העונה אמן זוכה למדרגה זו, ואלו המברך אינו זוכה לכך, לכה אמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

עוד דרש רבי חיים פהן, אב"ד טריפולי:

העבדה שהאמן נרמזה בראשי תבות הכתוב "משכני אחרך נרוצה", מלמדת שיש להזדרז ולרוץ לבית הפנסת כדי לא להפסיד ענית אמן, וכפי שפסק הש"ח ערוך 'אור"ח נו א, וראה חסד לאלפים' שם א). המשך הכתוב "הביאני המלך חדריו" מרמז להבטחת חכמים (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן", ושם "נגילה ונשמחה בך".

'דברי תורה' [לבעל מנחת אלעזר] מהד"ט אות יח; 'תורת חיים' על 'רבנו בחיי' שמות יד לא

אפשר להוסיף ולומר, כי העבדה שהאותיות השניות בתבות "משכני אחרך נרוצה" הן 'שחר' (ראה 'עני העדה' שיר השירים שם), רומזת למעלה המיוחדת שיש לענית אמן בתחלת היום אחר ברכות השחר, כמנהג הקדמונים.

ענית אמן מקרבת את הגאולה

"אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמונה מראש שניר וחרמון ממענות אריות מהררי נמרים" (שה"ש ח ד)

דרש האר"י הק"י:

"אריות מהררי נמרים" - ראשי תבות אמן, שבזכות ענית אמן נזכה שיקים בנו הגאמר בתחלת הכתוב: "אתי מלבנון תבואי" - שתשוב השכינה לשכן בישראל בביאת גואל במהרה בימינו.

ע"פ חיים' שער הפסוקים שה"ש ד ה, ע"פ 'נחל אשכול' [לחיד"א] שם

דורשי רשומות הוסיפו ואמרו כי לא לחנם נרמזה ענית אמן בתבות: "ממענות אריות מהררי נמרים", שכן יש פאלו המתבשרים לברך בקול או לענות אמן בקול, ומפסוק זה נובל ללמד שעל האדם להיות גבור כארי ועז כנמר, לענות אמן ולזכות את זולתו בענית אמן.

"מן הוא האמרת שי'אמן'
גדול מצד עצמו ולגדלתו אין חקר"
(שול"ה' מסכת תמיד אות פא).

האמן שבבלמה

בחקיקת בלמים... מכונית פרטית שספגה למסלולו גרמה לו לבלם בהפתעה, והתוצאה הייתה לא נעימה בעליל; הדף הבלימה הפתאומית גרם לכמה מהנוסעים לאבד את שווי משקלם ולהחבט במושב שלפניהם.

ואז ארע נס עצום: ילד פעוט שישב על אמו, עף במלוא העצמה הישר אל קדמת האוטובוס...

זעקתה של האם החרידה את האוטובוס. הנוסעים עצרו את נשימתם בבהלה, ומה רבה הייתה ההקלה כאשר הפעוט נבלם בגופו של הבחור הצעיר שעמד בקדמת האוטובוס ובדיוק באותו רגע סיים: "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל".

היה זה נס של ממש. הנוסעים שצפו בחרדה במחזה, יכלו רק לשער כיצד הייתה נראית התוצאה אלמלא נבלמה נפילתו של הילד בגופו - בברכתו - של הבחור הצעיר.

אותו יהודי מבגר שלפני כן העיר לבחור, חש אי נעימות, והוא בקש להתנצל על אשר פגע בו מקדם, אולם הבחור באותו רגע ירד עם חבריו מהאוטובוס.

בדרכו לישיבה הוא הביע את הרהוריו באזני חבריו, כי לא לחנם המקפיד על עניית אמן מכנה בלשון הכתוב: "שמר אַמנים"; לא 'עונה אַמנים', או 'אומר אַמנים'; הנה, בעיניהם ראו את השמירה הגדולה שנוצרת בזכות עניית אמן.

אחד מחבריו הוסיף, כי גם כאשר העין לא רואה זאת במוחש, הלב בודאי יודע כי אסונות רבים נמנעים בכל יום כתוצאה מההקפדה על עניית אמן. הן מי לנו גדולים מחכמי ישראל בכל הדורות שהעידו על כך!

הספור שלפניכם נשלח אלינו מאת יהודי יקר, תושב שכונת רמות הירושלמית. הוא ובני משפחתו, המקפידים מזה שנים על אמירת ברכות השחר בחרותא, זכו לראות כבר כמה וכמה ישועות נפלאות בזכות הנהגה זו, אולם הספור הזה, שעלה על כלם, גרם להם לרצות ולשתף בו את כלל הקוראים.

הנוסעים הקבועים באוטובוס העושה את דרכו מדי בקר משכונת רמות הירושלמית למרכז העיר, לא יכלו להתעלם מקבוצת הבחורים הצעירים שהתמקמה בקדמת האוטובוס ונצלה את זמן הנסיעה לברכות השחר בחרותא.

הבחורים שלא נמנו עם נוסעי האוטובוס הקבועים, כנראה נקלעו אליו אחר שההסעה הקבועה לשיבתם לא הגיעה באותו יום. רבים מהנוסעים הביטו בהשתאות ובהערכה כיצד כל אחד מהבחורים נעמד בתורו לומר את הברכות באזני חבריו בכונה ובהטעמה, ולאחר כן מתחלף עמו חברו שאף הוא אומר את הברכות באזני חבריו.

מעט לפני שעצר האוטובוס בתחנת 'הר חוצבים', נעמד האחרון מהקבוצה לומר את הברכות באזני חבריו. האוטובוס עצר בתחנה והנוסעים החלו לעלות, ועמידתו של הבחור שהפריעה מעט למעבר גרמה לכמה מהם לרטן כלפיו. אחד מהם, יהודי מבגר, אף הרחיק לכת והעיר לבחור בנימה של זלזול: "שב, ילדון, וכי אינך מתבייש לחסם את המעבר?!"

נראה היה שהבחור התפוצץ מעט על עומדו. ההערה לא נעמה לאזניו. אולם כיון שאחז באמצע ברכה הוא גותר לעמד תוך כדי שהוא מסמן באצבעותיו כי עוד רגע הוא מסים.

האוטובוס פתח בנסיעה. הוא החל לצבר תאוצה, ולפתע נעצר

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלוא

בעניית אמן מקבלים את הברכה באמונה ובשבועה

הראשונים תמיהו על דברי הגמרא (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך"; הלא המברך הוא המושבח והמודה, והעונה אמן רק מסכים לדבריו. מדוע אם כן אמרו חכמים שגדולה מעלת העונה אמן על המברך?

הסמ"ע באר זאת בשתי דרכים (פרישה' קכד ז):

א. השומע ברכה מאזלתו ועונה אחריה אמן, יש ביזו הן את מעלת הברכה והן את מעלת האמן. שכן בעצם שמיעת הברכה כבר נחשב לו כאלו ברח בעצמו, שהרי אמרו חכמים (ספה לח ב): "שומע פעונה", וכאשר הוא עונה אמן נמצאו ביזיו ברכה ואמן כאחד. לעמת זאת למברך יש רק את הברכה, שכן אינו יכול לענות אמן על ברכתו. שהרי אמרו חכמים (ברכות מה ב): "העונה אמן אחר ברכתיו - הרי זה מגנה", וכך גדול העונה מן המברך.

ב. עוד באר: אמרו חכמים (שבועות לו א) שאמן יכולה להתפרש בשלוש משמעויות: א. "שבועה", העונה אמן על שבועה שאזלתו משמיע באזניו הרי הוא כמוציא שבועה מפיו. ב. "קבלה", המתנה עם חברו תנאי כלשהו, וענה החבר אמן על דבריו, קבל בכך את התנאי וחייב לקיימו. ג. "האמנה", עניית אמן אחר דבר תפלה ותחנה שמשמיע האלת, משמעותה האמנה והבטת תקנה שיתקיימו הדברים.

לפי האמור נמצא שבפגעות האדם אמן על ברכה, "מקבל הברכה עליו באמונה ובשבועה", ולפיכך גדול העונה אמן מן המברך (פרישה' שס).

הסמ"ע

י"ט בניסן שע"ד

רבי יהושע וולק [פלק] נץ נולד לאביו רבי אלכסנדר בערך בשנת ש"ט. בנעוריו למד תורה מפי הרמ"א והמהרש"ל.

בתחלה כהן הסמ"ע כרב בכמה קהלות, ואולם בראותו כי על הרבנות מכביד עליו

שלט הנצחה שנוקבע במקום שבו עמד בית הקברות היהודי בלבוב, המפרט את גדולי ישראל שקבורים בו

וגדול מזמנו, פרקו מעליו.

הסמ"ע הקים ישיבה גדולה בעיר לבוב. חותנו, רבי ישראל אדלס שהיה מעשירי העיר, נשא בעל החזקתה, והסמ"ע הקדיש את כל זמנו להרביץ תורה בתלמידיו. עם תלמידיו נמנו השל"ה הק, בעל המגני שלמה ובעל צידה לדרך.

הסמ"ע היה מעמודי ההוראה בישראל, חבריו דרישה ופרישה על הסור, וספר מאירת עינים [סמ"ע] על 'שלחן ערוך' חשן משפט. היו לאבן יסוד בספרות ההלכה בישראל. ה'חות יאיר' (סי' מו) כותב: "וכבר נתפשט המנהג בכל תפוצות ישראל לפסק כרמ"א והסמ"ע תלמידו".

התבקש לישיבה של מעלה בשבת חל המועד פסח וי"ט בניסן שע"ד, ומנוחתו כבוד בלבוב.